

Sakarya Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü

II. ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYATBİLİM KONGRESİ

07- 08 EYLÜL 2006

"KURAM, ALIMLAMA ESTETİĞİ, YENİ YAKLAŞIMLAR"

KONGRE BİLDİRİLERİ

II. CİLT

Yayına Hazırlayanlar
Doç. Dr. **Binnaz BAYTEKİN** - Yrd. Doç. Dr. **T. Fatih ULUÇ**

ARALIK-2006
SAKARYA

YENİ TÜRK EDEBİYATINDA DESTÂNÎ ŞİİRİN BAŞLANGICI VE MÜSTECABİZADE İSMET'İN *DASTÂN-I ZAFER* ADLI ESERİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZSARI
Balıkesir Üniversitesi

II. Abdülhamit döneminde gelişen Türk şiirinde Klasik Türk Şiiri, Türk Halk şiiri, Batı -özellikle Fransız- şiiri Arap şiiri ve Fars şiiri gibi farklı kaynakların etkisi görülmektedir. *Cenap Şehabettin* ve *Tevfik Fikret* gibi *Servet-i Fünûn* topluluğunun şiirde en önemli temsileri sayılan şairlerde Fransız şiirinin etkisi ağırlıklı olarak görülürken, *Servet-i Fünûn* topluluğu dışında kalan şairlerde Arap ve Fars şiirinin etkisi *Servet-i Fünûn* şairlerine göre biraz daha fazladır. Bununla beraber, *Servet-i Fünûn* dönemini de kapsayan 1890-1901 yılları arasında gelişen Türk şiiri ile ilgili araştırmalarda *Servet-i Fünûn* topluluğu mensuplarına ağırlıklı olarak yer verilmiş, bu topluluğun dışında kalan şairler büyük ölçüde ihmâl edilmiştir. Halbuki edebiyat ve kültür bir bütündür. Bütünü oluşturan parçalardan bir kısmını alıp diğerlerini göz ardı ederek doğru sonuçlara ulaşmak biraz zordur. Bu bakımdan edebiyatımıza pek çok yeni unsurların girdiği ve geleneksel Türk şiiriyle modern şiirin *eşzamanlı* olarak (*simultane*) gelişim gösterdiği bir dönem olan 1890-1901 yıllarındaki Türk şiirine sadece *Servet-i Fünûn* topluluğu sanatçılarının gözüyle değil, diğer şairlerin şiirlerini de dikkate alarak bakmakta yarar vardır. Bir ara nesil şairi olarak değerlendirilen *Müstecabizade İsmet*, eserlerinin önemli bir kısmını *Servet-i Fünûn* döneminde vermesine rağmen, bu topluluğun şiir anlayışıyla fazla bir diyaloğa girmemiş, gerek tema, gerek tür gerekse dili kullanım açısından *Servet-i Fünûn* topluluğuyla ve bu topluluğun edebiyat anlayışıyla pek ilişkili olmayan bir tarzda şiirler yazmıştır. Bu bildiride önce *Müstecabizade İsmet* hakkında kısa bilgi verilecek, ardında İsmet Bey'in *Dastân-ı Zafer* adlı eseri farklı açılardan ele alınacaktır. Yaptığımız aştırmalarda *Dastân-ı Zafer'in Servet-i Fünûn* topluluğu şiir anlayışının aksine Arap şiirinde etkilendiği, tür olarak da Tanzimattan sonra gelişen edebiyatımızda II. Meşrutiyetin ilanına kadar pek görülmeyen bir türün, destan türünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Şimdi önce *Müstecabizade İsmet*'i kısaca tanıyalım:

Müstecabizade İsmet'in asıl adı *Mehmet İsmet'tir*[1]. 1872'de *Balıkesir'de* doğan *Mehmet İsmet*, edebiyat ve kültür çevrelerinde *Müstecabizade İsmet* veya kısaca *Müstecabizade* adıyla tanınmıştır. *İsmet Bey*, Türk edebiyatı tarihinde eskilik-yenilik tartışmalarında Muallim Naci taraftarları arasında yer almış ikinci derecede bir şahsiyet olarak nitelenir[2]. Bununla beraber gerek şiirleri, gerek sözlük

[1] bk. Başbakanlık Arşivi Sicil-i Ahvâl Defteri, nr.183/39, s.29.
[2] Müstecabizade'nin biyografisi için bk. Ömer Faruk Huyugüzel, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: 2000, ss. 286-291.

çalışmaları gerekse diğer eserleriyle hem II. Abdülhamit döneminde hem de Meşrutiyet döneminde gelişen Türk edebiyatında adından sıklıkla söz ettirmeyi başarmıştır. Öte yandan 1891-1901 yılları arasında İstanbul'da yayımlanan dergi ve gazetelerde hem yazarlık hem yöneticilik faaliyetleriyle Türk kültür ve edebiyatının belirli bir döneminde epeyce etkili olmuştur. Son dönemlerinde ise İzmir'de kısa süreli bir yayın organı olan *Hıyaban* dergisini çıkarmıştır.[3] İsmet Bey, 1917 mayısının ikinci yarısında –yaklaşık 20-22 mayıs 1917- Isparta'da vefat etmiştir.

Dastân-ı Zafer ilk olarak 22 Rebiülevvel 1314 /19 Ağustos 1312/ 31 Ağustos 1896'da *Mâlumat* dergisinde yayımlanmıştır[4]. Şiir aynı zamanda Süleyman Paşa'nın Bolayır'daki türbesi ve Süleyman Paşa Camii'nin resmiyle süslenmiştir. Resmin altına ise *Cennet-mekân Şehzâde Süleyman Paşa Hazretlerinin Bolayır'da bulunan Camii ve Merkad-ı Münevvereleri*[5] ifadesi konulmuştur. Dastân-ı Zafer'in sonuna ise *Dâstân-ı Zafer ser-nâmesiyle bu nüshaya derc edilen manzûme-i tarihiyenin ayrıca risâle şeklinde dahi tab'ı mukarrer olduğundan kânûnen hukûku mahfûzdur*[6] uyarısı yer almaktadır. Bu uyarıdan destanın başka basın-yayın organlarınca yayımlanmasının önüne geçilmesi gibi bir amaç sezilmektedir.

Nitekim aynı yıl, yani 1314/1896'da Dastân-ı Zafer *Musavver Malumat* dergisi müdürü ve başyazarı Mehmet Tahir Bey tarafından kitap olarak basılmıştır[7]. Malumat dergisindeki Süleyman Paşa Camii ve Türbesinin fotoğrafı da kitaba konulmuştur. Kitabın dış kapağındaki Dastân-ı Zafer yazısının hemen altına ise *Osmanlıların Rumeliye Sûret-i mürûrunu hâkî bir manzûme-i tarihiyedir*[8] cümlesi vardır. Bu cümleden destanın Osmanlıların Rumeliye geçişini hikâye eden bir tarihî manzûme olduğu anlaşılmaktadır. Destanın kitaplaştırılmış baskısına Müstecabizade kısa bir ön söz yazmıştır. İsmet Bey'in Türk tarihi ve yazdığı destan ile ilgili düşüncelerini göstermesi bakımından kayda değer bulduğumuz bu önsöz aşağıya alınmıştır:

Menâkıb-ı celîle-i muzafferânesi tarihin sahâif-i mefâhirine zînet-bahş olan Şehzâde Süleyman Paşa ki mevcut maiyeti olan iki yüz kadar dilâverle – altıyüzellidört saferinde- Rumeli boğazını mürûr ederek Osmanlıların celâdet ve adâletini dünyâya göstermiş bir kahraman-ı bî-muâdildir.

---

[3] Müstecabizâde'nin İzmir dönemi çalışmaları içib bk. Ömer Faruk Huyugüzel, **Müstecabîzade İsmet ve İzmir'deki Hayat ve Faaliyeti**, *I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Balıkesir: 1999, ss. 264-269.

[4] Bk. Müstecabizade İsmet, *Dastân-ı Zafer*, *Malumat*, Üçüncü cilt, nr. 49-50, 22 Rebiülevvel 1314/19 Ağustos 1312, ss. 3-7.

[5] *Malumat*, Üçüncü cilt, nr. 49-50, 22 Rebiülevvel 1314/19 Ağustos 1312, s. 3.

[6] *Malumat*, Üçüncü cilt, nr. 49-50, 22 Rebiülevvel 1314/19 Ağustos 1312, s.7

[7] bk. Müstecabizade İsmet, *Dâstân-ı Zafer*, Malumat Matbaası, İstanbul:1314.

[8] Bk. Müstecabizade İsmet, age., dışkapak.

Müşârünileyhin bu fütûhât-ı celîlesini hâkî olan şu manzûmenin -müsâade-i hâl ve zamâna mazhar olamadığım için- iyi yazılamamış olduğunu itirâf ederim. İstediğim gibi yazabilseydim kendimi bahtiyâr addederdim[9].

İsmet Bey'in ön sözde belirttiği gibi *Destân-ı Zafer*'de Türklerin Rumeli'ye geçişi ve Gelibolu Fatihi Şehzâde Süleyman Paşa'nın kahramanlıkları anlatılmaktadır. Yine ön sözden anlaşıldığına göre, Müstecabizade bu şiire yeterince zaman ayıramamış ve destanı istediği güzellikte yazamamıştır. Fakat İsmet Bey'in bu küçük destanı kaynakları, teması, konuyu ele alış tarzı, türü ve dönemi bakımından üzerinde durulması gereken bir eserdir.

Dastân-ı Zafer yazılış düşüncesi bakımından Arap Hamasi şirine ve Klasik Türk edebiyatındaki destan yazma geleneğine dayanmaktadır. Nitekim Dastân-ı Zafer'in yayımlanmasından bir sene önce, İsmet Bey'in *Mektep* dergisinin 4 Ekim 1895 tarihli ikinci sayısında *Antera'nın Hamâsiyâtından*[10] başlıklı bir makalesi çıkar. Söz konusu makale Cahiliye dönemi Arap Şairlerinden Antera bin Şeddadü'l-İsa ile ilgilidir. Antera Cahiliye döneminde Mekke'nin kuzeybatısında *Ukaz*'da kurulan *Sûku'l-Ukaz* panayırında okunup beğenilerek *Kabe*'nin duvarına asılan ve *Muallekatü'l-Seb'* adı verilen yedi kasideden birinin sahibidir[11]. Antera hamasi şiirleriyle tanınmış bir şairdir. Müstecabizade de Antera'nın Hamasiyatından başlıklı makalesinde önce Antera'nın bir hamasi şiirini tercüme etmiş ardından Antera hakkında bilgi vermiştir. Türk Şiirinde ise özellikle Nef'i'nin bu alanda şöhret sahibi bir şair olduğunu vurgular. Buna karşılık Nef'i'den sonra Hamasî şiire fazla değer verilmediğini ifade eden İsmet Bey, son dönemlerde yazılan şiirlerin hep *garamiyattan* ibaret olduğunu anlatır[12]. İsmet'e göre, *Bugün bilmem kaç yüz beyitli bir nazm-ı âşıkâne yazmaktan ise bi'l-farz Gelibolu Fatihi Süleyman Paşa gibi eâzımın ef'âlı ve muzafferiyât-ı kahramânânesi nazmen beyân ile etfâl-i millete sevâbık-ı fâhire-yi Osmâniyeyi öğretmek elbette evlâdır. İnsan hamâsiyyât vâdisinde yazılan böyle merdâne sözleri okumaktan hem telezzüz eder hem fazîlet-i insâniyeyi öğrenir.*[13]

Müstecabizade İsmet, bir kısmını özetleyip bir kısmını ise aynen alıntıladığımız yukarıdaki makalede birkaç önemli tespitte bulunmuştur. İlk olarak

---

[9] Bk. Müstecabizade İsmet, *Dâstân-ı Zafer*, Malumat Matbaası, İstanbul:1314, s.3.

[10] bk. Müstecabizade İsmer, **Antara'nın Hamasiyatından**, *Mektep*, Dördüncü cilt, nr.2, 14 Rebiülahir 1313/21 Eylül 1311, ss. 17-18.

[11] Cahiliye dönemi Arap şiiri için bk. bk. Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Birinci Cilt, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Üçüncü Baskı, Ankara:1988, ss. 184-187.

[12] Müstecabizade İsmer, **Antara'nın Hamasiyatından**, *Mektep*, Dördüncü cilt, nr.2, 14 Rebiülahir 1313/21 Eylül 1311, ss. 17-18

[13] Müstecabizade İsmet, **Antara'nın Hamasiyatından**, *Mektep*, Dördüncü cilt, nr.2, 14 Rebiülahir 1313/21 Eylül 1311, s.18

İsmet Bey Türk edebiyatında hamasi şiirin kaynağını Cahiliye dönemi Arap şairlerinden Antara bir Şeddatü'l İsa'ya kadar götürmektedir. Bu tür şiirin klasik Türk edebiyatında en önemli temsilcisinin ise Nef'i olduğunu vurgular. Ancak Nef'i'den sonra Hamâsi şiir alanında fazla bir varlık gösterilemiştir. Müstecabizade'nin ikinci dikkati ise edebiyatın işlevi ile ilgilidir. Devrin edebiyatçılarının çeşitli sebepler yüzünden tamamen içe kapandığı ve ferdî konuları ele aldığı bir dönemde Müstecabizade edebiyatın yararlılık veya toplumsallık işlevine yönelmiştir. Daha açık bir ifadeyle hamasi konuların ele alındığı şiirler, garamiyat ve aşk konularını ele alan şiirlere göre daha faydalıdır. Hamasi şiirler sadece zevk vermekle kalmaz aynı zamanda okuyanlara insanlığın faziletlerini de öğretir. Bu makalede dikkatimizi çeken son nokta ise Gelibolu Fatihi Süleyman Paşa'nın Gelibolu'ya geçişinin destanlaştırılması düşüncesidir. Nitekim İsmet Bey makaleyi yazdıktan bir yıl sonra düşüncesini gerçekleştirmiş Dâstân-ı Zafer adlı eserini yayımlamıştır. Görüldüğü gibi İsmet Bey'in bu şiirinde geleneksel Aşık tarzı destan geleneğinden faydalanma düşüncesine pek rastlanmaz. Bununla beraber hamasi şiirin insanlığın faziletlerini öğreteceği düşüncesi ise Türk destan geleneğinde destanın fonksiyonuyla örtüşen bir düşünce olması bakımından dikkati çekmektedir.

Destanda, önce Hicretten yaklaşık altıyüz sene sonra kurulan Osmanlı Devletinin kuruluşundan Rumeli'ye geçişine kadar geçen 50 yıllık süre anlatılmıştır. Bu sürede Osmanlı devleti hakim olduğu topraklardaki zulmü ortadan kaldırmış, devlet müesseselerini kurmuş, memlekette düzeni sağlamıştır. Artık boğazı aşıp Rumeli'ye geçme zamanı gelmiştir. Padişah Rumeli'yi fethetme görevini Şehzade Süleyman Paşa'ya verir. Süleyman Paşa, Karesi Sancağı diyarından Evrenos Fazıl Bey, Hacı İlbey ve Ace Bey'in komutalarında iki yüz kahraman asker ile bir ilk bahar günü Kemer Sahiline hücuma geçme emrini verir. Bir gece iki üç sal tedarik eden beş on gazi Gelibolu'daki Çimbe kalesine yaklaşıp, yerli bir Rum'u esir alarak dönmüşlerdir. Süleyman Paşa esir Rum'a mal mülk vererek, Rum'dan Gelibolu'daki düşman kuvvetleri hakkında ayrıntılı bilgi alır. Ardından askerlerine etkili bir konuşma yapan Süleyman Paşa ve komutasındaki askerler hep beraber sallara binerek Gelibolu'da Hisar civarına çıkarlar. Ancak Süleyman Bey'in askerleri hemen kaleye hücum etmezler. Paşa daha önce esir alınan Rum'u incelemeler yapmak üzere şehre gönderir. Şehir halkının önemli bir kısmının kıra gittiği bilgisini alan Süleyman Paşa, durumdan istifadeyle Kaleyi ve dolayısıyla Gelibolu'yu ele geçirir. Şehirde durumu kontrol altında alan Süleyman Paşa halka ve hakka riayet eylemiş, kimseye herhangi bir zarar vermemiştir. Ardından civardaki yerleşim merkezlerini de fetheden Süleyman Paşa ava çıktığı bir günde geçirdiği kaza sonucu vefat etmiştir. Türbesi Bola yer, bugünkü Bolayır'dadır.

Görüldüğü gibi, Müstecabizade İsmet'in Dastân-ı Zafer adlı eseri Gelibolu Fatihi Süleyman Paşa'nın ve emrindeki askerlerin kahramanlıklarının anlatıldığı bir eserdir. Mesnevi nazım şekliyle yazılan Dastân-ı Zafer yüz beyitten ibarettir. Şiirde çoğunlukla âruzun fâilâtün, mefâilün, feilün kalıbı kullanılmıştır. Bununla beraber bazı beyitlerde ise failâtün, feilâtün, feilâtün, feilün kalıbı tercih edilmiştir. Vezin değişiklerinde şairin şiirdeki monotonluğu kırma düşüncesinin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Müstecabizade İsmet gerçek bir olayı kendinden de bir şeyler katmak suretiyle şiir formunda işlemiştir. Bu destanda tarihî bir kahramanın ve Türk tarihi açısından önemli bir olayın konu olarak ele alınması dikkatimizi çeken en önemli özelliktir. Gelibolu'nun fethedilişinden ve Türklerin Rumeli'ye çıkışından yaklaşık 550 yıl sonra söz konusu tarihî olayı ve bu olayın kahramanlarının olumlu niteliklerini gelecek nesillere aktarma amacıyla yazılan bir eser olan Dastân-ı Zafer aslında genel anlamda destanların oluşum evreleriyle de örtüşmektedir. Çünkü genelde İslâm, özelde Türk tarihi açısından önemli bir olay kabul edilen Türklerin Rumeli'ye geçişinin halkın hafızasında derin izler bıraktığı açıktır. Olayın yaşanmasından yüzyıllar sonra, olayın failleriyle aynı yörede, başka bir ifadeyle Karesi vilâyetinde yetişmiş bir edebî şahsiyet tarafından bu tarihi olayın edebî bir formda yazıya geçirilmesi bir destanın oluşum aşamasıyla birebir uyum göstermektedir. Bununla beraber Dastân-ı Zafer'e nazım şekli, nazım birimi ve dil açısından bakıldığında, bu eserin Aşık tarzı destan geleneğiyle ilişkisinin olmadığı görülmektedir[14]. Fakat Destân-ı Zafer fonksiyonel açıdan diğer halk destanlarıyla birebir örtüşmektedir. Çünkü Müstecabizade İsmet destanının kendi ifadesiyle *fazilet-i insaniyeyi*[15] öğretmek amacıyla yazmıştır. Bu durum Özkul Çobanoğlu'nun *"destanların istisnasız tamamının yerine getirdiği yegâne işlev halkın yaygın eğitiminin sağlanmasıdır"*[16] cümlesinde belirttiği düşünceyle paralellik göstermektedir. Şair bu destan vasıtasıyla kahramanlık, vatan sevgisi ve tarih şuûru gibi Türk milletinin temel niteliklerini vermeye çalışmıştır.

Dastân-ı Zafer aynı zamanda II. Abdülhamit dönemi edebiyatının edebî anlayışına zıt bir tutumla yazılmış bir eserdir. Çünkü destanın yazıldığı 1895-1896 yılları Türk edebiyatında Servet-i Fünûn topluluğunun ağırlığını hissettirdiği bir dönem kabul edilmektedir. Müstecabizade İsmet bu eseriyle bir bakıma Servet-i

---

[14] Aşık tarzı destan geleneği hakkında daha geniş bilgi için bk. Özkul Çobanoğlu, *Aşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ Yayınları, Ankara:2000.

[15] Müstecabizade İsmet, **Antara'nın Hamasiyatından**, *Mektep*, Dördüncü cilt, nr.2, 14 Rebiülahir 1313/21 Eylül 1311, s.18

[16] Bk. Özkul Çobanoğlu, *Aşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ Yayınları, Ankara:2000, s.119.

Fünûn edebiyatının ferdî konuları ele alan edebî anlayışına meydan okumuş, II. Abdülhamit döneminde de toplumsal konuların ele alınabileceğini göstermiştir.

Son olarak İsmet Bey'in bu eserinin Türk edebiyatında destan türünün konumu ve gelişimi açısından da üzerinde durulması gereken bir eser olduğunu dikkate almak gerekir. Türk edebiyatında destan türü hakkında bilgi veren kaynaklar Yeni Türk edebiyatında destan yazma geleneğini Münif Paşa'nın Destân-ı Âli Osman başlıklı eserini zikrettikten sonra, genellikle Meşrutiyet Devri edebiyatıyla başlatırlar. Nitekim Şükrü Elçin Yeni Türk Edebiyatında destan yazma geleneğinin *1908'den sonra siyasette ve edebiyatta bir nev'i Romantisme hareketi sayabileceğimiz Türkçülük cereyanı doğduktan sonra mâzide ve tarihte kendimizi arama ve bulma şuuru*[17] ile başladığını ifade eder. Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Destan Türü konulu araştırmasında Özkul Çobanoğlu da Yeni Türk Edebiyatında destan türünün gelişimi konusunda Şükrü Elçin ile benzer düşünceleri paylaşır[18]. Halbuki İsmet Bey'in Destân-ı Zafer başlıklı eseri destan türünün Yeni Türk edebiyatında gelişimin biraz daha eskiye dayandığını göstermektedir. Dâstân-ı Zafer'in yazılma düşüncesinin 1895'e, kitap olarak yayımlanmasının ise 1896'ya dayandığı dikkate alınırsa, Yeni Türk Şiirinde destan yazma geleneğinin Türk edebiyatının arayışlar devrine kadar indiği görülmektedir. Bu bakımdan Yeni Türk Edebiyatındaki destan yazma geleneğinin tarihi gelişimi ele alınırken, Müstecabizade'nin Dastân-ı Zafer adlı eserinin de dikkate alınmasında fayda vardır.

DASTÂN-I ZAFER

(Rumeli'ye Mürûr-ı Osmâniyân)

Altıyüz sâl sonra Hicretten
Oldu âsûde şark fetretten
Mihr-i enver gibi olup peydâ
Ederek kâinâtı gark-ı ziyâ
Oldu âfâka nâşir-i heybet
Şanlı bir devlet-i ebed-müddet
Mütemevvic livâ-yı satvet u şân
Bâd-ı nusret ânınla hem-cereyân
Oluyor ol livâ-yı nur hilâl
O temevvüc-künende-i iclâl
Nerede olsa şanla zıll-güster

---

[17] bk. Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara:1988, s. 40.

[18] Yeni Türk Edebiyatı geleneğinde destan kelimesi için bk Özkul Çobanoğlu, *Aşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, s. 2

Zînet-efzâ-yı âsumân-ı zafer
Seyf-ı Rahşân-ı millet-i İslâm
Eyledi yeryüzünde ref'-i zalâm
Oldu vatkâ ki Hazret-i Osman
Revnak-efzâ-yı taht-ı kasr-ı cânân
Oğlu Orhan muadele-perver
Oldu ârâyiş-i serîr-i zafer
Geçti devr-i müessis-i devlet
İntizâm aldı memleket, millet
O şehin seyf-i şu'le-efşânı
Etti tevsî-i mülk-i Osmânî
Hüsr u âfitâb-ı çarh-ı serîr
Olur elbet doğunca âlem-gîr
Vaz'-ı kânûn olundu asker içün
Kâr-ı devlet düzeldi gitti bütün
Kuvvet ü şevket oldu çünkü 'ayân
Feth içün hâk-i Rûmu geldi zamân
Boğazı geçmedikçe ceyş-i gazâ
Feth olunmak muhâl idi ammâ
Ne boğaz âb-rû-yı devrândır
Gıpta-bahşâ-yı tâcdârândır
Halkolunmuş gibi letâfetten
Kıt'adır nev-bahâr-ı cennetten
Şafakın nûr-ı reng-perverini
Mâhtâbın ziyâ-yı dilberini
Reng-i ihzân-ı şâm-ı esmerle
Mevc-i elvân-ı subh-ı enverle
Mezc edip hâsıl eylemişte midâd
Bir büyük şâir-i kemâl-i nihâd
Yâdigâr olmak üzere devrâna
Ânı vasf eylemiş belîgâne

Mütefekkirdi pâdişâh bir gün
Hatt-ı pâk-i rûma geçmek için
Vâkıf oldukta fikre bî-pervâ
Eyledi hidmet-i gazâyı ricâ
Karesi vâli-i ömr-i şiyemi
Orhan'ın necl-i pâk-i muhteremi
Kahramân-ı cihân, Süleyman Han
Gâzi-i bî-nazîr-i haydar-ı şân
Fâris-i rahş-ı arsa-ı hcycâ

Sürûr-ı nâmdâr-ı ehl-i kazâ
Kûh-pâ bir sebât-ı himmette
Bî-nazîr-i cihân celâdette
Rû-yı âfâk-ı şark hep rûşen
Pertev-i tîg-i şu'le bârından
Kalbi ilham-hâne-i ezelî
Meş'al-i râhı feyz-i lem-yezelî
Müteverri', şecî' ve dîn-perver
Böyle bir gâzi-i zafer-i yâver

Rûh-ı lerzân-i nazar-ı saikâ te'sirinden
Nûr alır mihr-i cihân şu'le-i şemşîrinden
Azm-i meydân-i cihâd eylese lerzende zemîn
Heybet-i kevkebe-i rahş-ı cihângîrinden

Karesi Sancağı diyârından
Gâziyânın dilâverânından
Evrenos Fâzıl u Hâcı İlden
Âce Bey'den mürekkeben yekten
İki yüz nâmdâr-ı cengâver
Oldu âmâde-i ***hücûm*** u zafer (M.nr. 39-40, s.5) Oldu âmâde-i ***gazâ*** ve zafer (Y.Z. s.8)
İnerek istinâd-i lütf-i vedûd
Kıldılar azm-ı sâhil-i maksûd[19]
Mevsim-i nev-bahâr-ı âlem idi
Rûy-ı âlem besîm ü harem idi
Çalışıp asker-i zafer rehber
İki üç sal tedârik eylediler
Bir gece sâl ile beş on gazi
Cenge âşık ser-endâzı
Âb-ı sâfî gibi akıp giderek
Çıktılar ***Cembicek?*** civârına dek
Oldular ser-te-ser o meydanı
Cüst ü cûda guzât-ı Osmânî
Yerli bir Rûmu eyleyince esîr
Döndüler karşı suya bî-te'hîr
İrmeden kimseye gezend ü zarâr
Gece 'azm-ı gazâ eden erler
Bir hediye ile geldi mûr-âne

[19] Kemer Sâhili

Derki Hazret-i Süleymâna
Eyledi ol kerîm dârâ-şân
Rûma bezl-i avâtıf u ihsân
Oldu; ol şahs gördü ihsânı
Rehnümâ-yı gazât-ı Osmânı

İgtirâb eyledi güneş yek-ser
Hüzne müstağrak oldu vâdiler
Geldi hengâm-ı sâye-zâzî-i şâm
Kâinât oldu pây-mâl-ı zalâm
Aldı reng-i hazîn ale'l-ıtlâk
Çehre-i pür tecelli-i âfâk
Askerin inletirdi zîr ü beri
Aks-ı cûş-ı terâne-i zaferi
Bulamazdı zemînde cây-ı karâr
O sebepten sükûn ederdi firâr
Olarak hâle-i bedî hilâl
Şanlı bir nev zafer vukû'una dâl
Etti tezyîn çarh-ı mînâ-fâm
Doğdu hûrşîd-i tâli'-i İslâm
Ki bakılsa semâda hey'etine
Şekl-i nûrânî-i letâfetine
Râyet-i devletin hilâli gibi
Aks-i pür-lem'a-i cemâli gibi
Sâye salmıştı hâke, deryâya
Neşr-i nûr eyliyordu dünyâya
Sath-ı deryâda mâh-ı rûrâni
Açtı bir şâh-râh-ı nûrânî
Sell-i seyf-i celâdet eyleyerek
Gâziyâne hitâbet eyleyerek
Etti şeh-zâde ceyşi istishâb
Eyledi sallara bütün erkâb
Yek-dil ve yek-cihet bütün ümerâ
Asker olmak diler şehîd-i gazâ
İltimâ-ı süyûf-i ceyş diler.
Eylemişti bu leyli subha nazîr
Ne kadar yek-dilânedir bu gidiş
Titretir kâinâtı böyle reviş
Getirirdi nesîm-i cân-perver
Gâziyâne nüvîd-i feth-i zafer

Akdenizi geçmişiz biz bir iki sâl ile
Himmet-i merdân ile gaybdan irsâl ile
Oldu bezm-i sâlımız taht-ı süleymânımız
Gözlerimiz açmışız ahsen-i a'mâl ile

Gâziyân böyle hep behem- âhenk
Oldu âmâde-i tehâcüm ü cenk
Hısn-ı seyyâ reviş-metânetle
Tîg-i düşmen-güdâz-ı satvetle
Çıktılar tâ Hisâr menziline
Girmeyip durdular ki dâhiline
Var mı yok mu derûnda leşker-i rûm
Hâli tahkîk için göründü lüzûm
Durdular kalenin civârında
Eli şimşîr-i şu'le-bârında
Geldi hengâm-ı incilâ-yı seher
Matla-ı şu'le-zâ-yı mihr-i zafer
Oldu ol dem talîa-i şebden
Râyet-i ceyş-i nûr-ı cünbüşten
Kâinât aldı reng-i nûrâni
Doğdu hûrşîd-i baht-ı Osmâni
Etmedi gâziyân Hisâra hücûm
Gitti tahkîk-i hâl-i şehre o rûm
Ekser-i sâkinân-ı belde o gün
Kıra gitmiş meğer çalışmak içün
Gördü kim şehr-i ser-te-ser hâli
Rûm avdette söyledi hâli
Haber aldıkta tavr u hâletten
Müstefîd olmak üzre fırsattan
Eyledi gâziyân rûşen-i tîr
O hisârı gidip hemen teshîr
Verdi bâru-yı hısna zînet-i fer
İlm-i mevce-dâr-ı şân u zafer
Name-i deyn olup tanîn-endâz
Oldu âfâk u âsumân dem-sâz
İltizâm-ı adâlet eylediler
Hakka, halka riâyet eylediler
Avdet etti bütün fırâriyyûn
Yine sükkân-ı belde oldu füzûn
Beldenin bi'l-umûm sükkânı
Oldu hayrân-ı adl-i Osmâni

Pâyitahta gelince müjde-resân
Oldu dil-şâd şehriyâr-ı zamân
Eyledi gâziyâna hayr duâ
O şehinşâh mu'addele-fermâ
İşitince bu müjde-i zaferi
Ele almış da hâme-i hüneri
Nâzım-ı mevlid-i nebiyy-i kerîm[20]
Eylemişti şu neşîdeyi tanzîm:
Kerâmet gösterip halka suya seccâde salmışsın
Yakasın Rumelinin pemçe-i himmetle almışsın

Karşıdan etti şehriyâr enâm
Daha üçbin kadar sipâh 'azâm
Sonra etrâfı aldılar yek-ser
O giden gazâyâ-yı cengâver
Heves-i ıstıyâd olup efzûn
Çıktı şehzâde sayd için bir gün
Ediyorken çemende geşt ü güzâr
Erdi hükm-i kazâya cân-âzâr
Oldu lagzîde-pây-i rahş-ı gazâ
Ser-nigûn oldu hazret-i paşa
Eyledi rûhu azm-ı illiyyîn
Kurb-ı rahmâna gitti oldu karîn
Seyredince bu hâl-i hüzn-ârî
Gâziyân etti nâle ve zârî
Ettiler, cismini edip tekfîn
Bola yer nâm-i menzile tedfîn
Yâ Rabb! Ey hâlık-ı fezâil ü şer
Ne hazîn mâcerâ hayât-ı beşer
Düştü encâm, böyle miydi kader?
Bir avuç hâke bir cihân-ı zafer

Bin neyyir-i rahmet o cihâgir-i gazânın
Hâk-i beden-i akdesine nûr-ı fikendir
Gir sen dahi gör, türbesini eyle ziyâret
Zîrâ orası kâ'be-i ebnâ-yı vatandır.
Müstecabizade İsmet, *Mâlûmat*, nr. 49/50, Üçüncü cilt, 22 Rebiülevvel 1314/19 Ağustos 1312, ss. 3-7.

---

[20] Meşhur menkabe-i şerîfe sahibi Yazıcızâde Süleyman Çelebi